

DE ONBEKENDE STILTE

21 juni 1974

Goedenavond, vrienden.

Wij zijn niet alwetend of onfeilbaar. Nadenken is dus wel gewenst, maar u kunt zelf uitmaken of u dit doet dan wel niet. Daar het vanavond een geestelijk onderwerp moet zijn, wilde ik eens met u spreken over:

DE ONBEKENDE STILTE

Wanneer u de bijbel wel eens gelezen hebt, dan zult u ook gelezen hebben dat Mozes de berg opgaat om de geboden te ontvangen. Eerst is er storm, bliksem, donder. Maar wanneer God verschijnt, is er verder niets dan wat genoemd wordt: een suizelende stilte.

Een suizelende stilte is wel een vreemde uitdrukking. Het omschrijft zeker ook iets wat de doorsneemems niet kent. Het duidt een ogenblik van absoluut isolement aan. Alles valt weg en er is eigenlijk alleen nog maar wat bewustzijn en begrip over. In de mystiek kennen wij belevingen die toch die kant uitgaan. Er wordt dan ook wel gesteld dat de mysticus, wanneer hij zijn innerlijke ontmoeting met God heeft, als vanzelf in een toestand komt te verkeren waarin niets meer werkelijk voor hem bestaat. Hij is dan één met een onbekende stilte en uit die stilte spreekt de werkelijkheid tot hem. Wat mooie woorden zijn. Maar als je dit soort stilte nooit hebt gekend, zullen het toch woorden voor je blijven. Wanneer je je bezighoudt met geestelijk leven, met geestelijke ontwikkelingen, kun je nu eenmaal praten wat je wilt, maar indien achter je woorden voor de ander niet tenminste enige ervaring staat, zeg je in feite niets. Dan zijn woorden alleen maar wind. Toch zou ik u vandaag het een en ander voor willen leggen in verband met die onbekende stilte, die in elke mens berust en waaraan je toch steeds weer voorbijgaat.

Ik begin met een paar citaten die ik ontleen aan een geestelijke groepering die voornamelijk in het engels-talige gebied werkt en zich daar Fraternity of the Eternal Light noemt. In een geestelijke openbaring, die door een meester daar is doorgegeven, werd gesteld: Wanneer je kunt vergeten dat je bent, niet meer vragende wie je bent, wat zal zijn of wat is, wordt het bestaan opeens tot de grote rust, waarin de werkelijkheid zich zonder begrenzingen kan openbaren. Waarin voorwaarden worden gesteld die duidelijk maken dat het beleven van die onbekende stilte vooral van onszelf afhangt. Besef dit en je erkent dat er in verschillende meditatietechnieken, yogatechnieken en esoterische scholen onder vele namen alleen die onbekende stilte wordt aangeduid. Er is zelfs een yoga-techniek, waarin men deze toestand beweert op twee verschillende wijzen te kunnen bereiken: met hulp en zonder hulp. Wat dan weer twee opeenvolgende trappen van bewustwording en bereiking aangeeft. Duidelijk maakt het citaat in ieder geval, dat de verantwoordelijkheid voor een al dan niet bereiken van die stilte in onszelf ligt. Deze stilte is er altijd. Wij echter moeten eerst leren de waan van ons wezen en onze wereld achter te laten, voor wij beseffen dat zij altijd een werkelijk deel van ons wezen is geweest.

De meester sprak verder: De stilte is de werkelijkheid, maar de mens verstoort deze stilte steeds weer. Hij protesteert tegen het leven en tegen zichzelf. Hij probeert alle dingen uiteen te rafelen en de onderdelen op te stapelen. Zo ziet de mens steeds weer uit op de puinhopen van de eenheid, wordt hij omringd door het rumoer van de uiting, terwijl in hem dit alles nog steeds een geheel is: de hem onbekend geworden stilte, waarin hij deel is van de werkelijkheid.

Ook dit citaat spreekt mij aan, terwijl ik het bovendien geheel juist acht. Want wat gebeurt er wanneer je mens bent? Je wilt begrijpen. Maar hoe kun je iets begrijpen wanneer je tracht het te omschrijven zonder het te ondergaan? De meeste mensen willen echter niets ondergaan, voor zij het kunnen begrijpen. En zij begrijpen het nooit werkelijk, omdat zij het niet willen ondergaan

zonder begrip. Wat erop neer komt dat zeer vele mensen de werkelijkheid van hun leven niet kunnen begrijpen en daarom weigeren die werkelijkheid bewust te ondergaan.

Wat ingewikkeld klinkt, maar toch waar is. Wij moeten niet eerst beginnen met theorieën en systemen. Zij komen pas later aan de beurt, wanneer wij anderen die zich nog steeds in de puinhopen der ontleding ophouden, vanuit ons geconfronteerd moeten worden met althans een deel van onze ervaringen. Dan hebben wij indelingen, beperkingen nodig. Maar wanneer er, om een voorbeeld te geven, een kracht door u werkt, is het dan werkelijk belangrijk dat u weet waaruit deze kracht is samengesteld, hoe zij werkt, hoe uzelf haar projecteert en wat de reden is voor de resultaten die u ermede bereikt? Het zal u toch wel duidelijk zijn dat je op die manier er zelfs niet meer toe komt de kracht te gebruiken, omdat je te zeer verstrikt raakt in je stellingen en onderzoeken? Zelfs de erkenning en beleving van die kracht zal vaak verloren gaan in dit zoeken, omdat je haar niet voldoende kunt begrijpen. Hoe veel te meer zal dit dan gelden wanneer je je menselijk redelijk wilt gaan bezighouden met de oneindigheid? De onbekende stilte zou m.i. het beste kunnen worden aangeduid als een niet door het zoeken naar verklaringen belemmerde terugkeer tot de oerstaat van het zijn, waarin wij verbonden zijn met alle dingen.

Ik zal nu wat op eigen houtje verder filosoferen en wil allereerst dit zeggen: Wanneer wij geloven, weten wij niet. Waar wij weten, is er geen geloof meer. Een groot deel van ons persoonlijk bestaan is ons niet feitelijk bekend. Daarom geloven wij vele dingen omtrent onszelf en de wereld, zonder zeker te weten. Veel van hetgeen men als mens redelijk als zekerheid probeert te hanteren, is dan ook in feite een soort geloven. Maar wij kritiseren. En dat klopt weer niet. Want een geloof dat wij werkelijk beleven, is iets waarin wij kritiekloos op kunnen gaan. Het is dit geloof dat het dichtste komt bij de onbekende stilte. Wanneer je gelooft, is er in jou geen neiging meer tot kritiek, verklaring of ontledingen. Dan is er eenvoudig een klakkeloze aanvaarding. Deze kan mogelijk dwaas zijn, wanneer het om mensen en dingen gaat die wij verstandelijk althans enigszins kunnen benaderen. Maar wanneer het gaat om de werkelijkheid van ons leven, is het de enige manier om onze werkelijkheid innerlijk te beleven en zo althans voor ons als bestaand te erkennen. Leren wij echter geloven, dan zullen wij als mens en geest toch ook weer steeds geconfronteerd worden met onze eigen twijfels. Een mens die gelooft zonder twijfels, is meestal een dwaas. Maar een mens die gelooft ondanks zijn twijfels is op weg naar de wijsheid. Want de twijfel die wij kennen, is eerst belangrijk op het ogenblik dat wij geconfronteerd worden met de volledige waarheid van het 'zijn' zelf. Voordien zijn zij niet van belang, zolang wij uiteindelijk aanvaardden.

Ter verduidelijking: wanneer ik zeg: Jezus is God, zoals vele mensen stellen, zo dien ik mij niet af te vragen of die Jezus wel werkelijk God is en hoe dit mogelijk is, dan moet je je ook niet verdiepen in het geheim van de drie-eenheid om die te verklaren. Dan moet het voldoende zijn te beseffen: Deze gestalte, die Jezus is, volgens mijn voorstelling is voor mij God. Ik vraag verder niet of Hij de volledige God is, of een deel daarvan. Belangrijk is alleen mijn aanvaarding. Eerst zo wordt Jezus voor mij beleefbaar. Uit die beleving kan dan een verder beseffen en beleven voortkomen of niet; dat weet je tevoren niet. Het is voldoende dat je daar begint. Op het ogenblik dat je Jezus als zodanig aanvaardt, maar dan ook volledig, werkt Hij op mij in. Dan kunnen wij misschien later beweren dat hetgeen op ons inwerkt een vorm van zelfsuggestie is of iets dergelijks, maar ook dit doet niet ter zake. Wanneer de beleving van die Jezus voor onszelf kracht, inzicht, andere mogelijkheden brengt, kortom, een verandering en verbetering van ons wezen betekent, is dit het enig belangrijke.

Wanneer ik harmonie met het oneindige bereik, is het niet belangrijk hoe ik dit doe, hoe ik deze vind, maar dat zij voor mij tot werkelijkheid wordt. Op een dergelijke wijze zou men ook tegenover het gehele leven moeten staan: Het leven zelf is een soort mysteriespel. Waarbij het goed is u te herinneren, dat alle mysteriespelen enige punten gemeen hebben. Al deze spelen beginnen juichend. Hun middelste bedrijven zijn altijd weer een mixture van verveling en vrome uitspraken, ofschoon de betekenis daarvan nogal eens duister blijft. Het einde van een mysteriespel omvat altijd weer lijden, gevolg door verlossing, bevrijding of iets dergelijks. Voor ons geldt in het leven ongeveer hetzelfde.

Wanneer wij bewuster worden in onszelf, wanneer wij hogere harmonieën in onszelf gaan kennen, zijn wij immers geneigd aan onszelf en aan de wereld hogere eisen te stellen. Deze eisen gaan dan gemeenlijk ver uit boven de mogelijkheden van ik en wereld. Want wij vragen geen gevoel van verbondenheid met die wereld, maar eisen dat de wereld zal erkennen dat ons gevoel van verbondenheid het enig juiste is en ons zo rechten geeft op het geheel van die wereld en de daarin bestaande gemeenschappen. In dit laatste schuilt de fout. Wij moeten onszelf gewoon ervaren als deel van de gemeenschap, als deel van het geheel. Basta! Dus geen eisen, geen voorwaarden, geen uitleggingen. Zo voel ik mij deel van het geheel, dus ben ik op deze wijze ook een werkelijk deel van het geheel, mede bepaald door dit geheel.

In het leven speelt het conflict altijd weer een grote rol. Want hoe wijzer wij worden, hoe minder wij kunnen doen, of wij nog net zo eenvoudig en dom zijn als een ander nu in onze ogen is. De ellende van de ingewijde is n.l. dat deze zich zo bewust is van de werkelijkheid, dat hij de dromen van degenen die rond hem leven niet meer delen kan. Ook dit probleem zal ontstaan voor elke mens. Wat eens voor hem de wereld kon vullen en vol van leven en vertier deed zijn, maakt langzaamaan plaats voor een soort dorheid. Het leven schijnt een soort woestijn, een dorre en droge vlakte, waar je moeizaam doorheen moet ploeteren, omdat de dagen nu eenmaal verder gaan en jijzelf verder leeft. Dat komt, omdat je nog steeds bezig bent zelf te ploeteren. Zodra je beseft dat je zowel de mens zelf bent als de woestijn, waarin deze volgens jou doolt, verandert er weer iets. Dan is er geen moeizaamheid meer. Dan is er een uitdrukken van harmonie, waarin de moeizaamheid teloor gaat.

Goed, het leven is voor een mens vaak een woestijn, waarin hij alleen maar gehinderd wordt door de zinloze belemmeringen van het zand. Maar het andere deel van de mens, de woestijn zelf, voelt zich weer belemmerd door de mens die de orde en gang van die woestijn verstoort. Er is een soort strijd gaande. Op het ogenblik dat deze twee delen van eigen besef en leven harmonisch worden, is deze strijd er niet meer. Dan vult a.h.w. de beweging van de mens de eigen tendentie van de woestijn aan en draagt de woestijn de mens ook voort naar zijn doel.

Is dit voorbeeld duidelijk genoeg? Want het is, zoals alle voorbeelden, maar betrekkelijk. Ja?

Dan zullen wij wat verder gaan en stellen: Wanneer mijn besef één wordt met de woestijn die ik als beeld van een menselijk lot of een deel daarvan hanteer, zo zal het lichaam van de mens zich nog steeds blijven bewegen volgens de lijnen van het lot. Je bent nog steeds in de woestijn. De problemen blijven bestaan, de moeilijkheden die je kent met de maatschappij waarin je leeft, zijn niet onmiddellijk verdwenen. Maar je beleeft de maatschappij als geheel nu evenzeer als jezelf, ziet geen werkelijke tegenstellingen meer, maar beseft jezelf eerder als een functie van die maatschappij. Er ontstaat voor het ik een aanpassing aan het andere. Je voelt je dan niet meer het machteloze slachtoffer van het noodlot. Je bent eerder bewust deel van het geheel geworden, kent het besef dat het geheel bestiert en zo reageer en voel je ook volgens de normen van het geheel en niet meer in een afgrenzing van de eigen persoonlijkheid, die ervaren wordt als een tegenstelling tot het geheel.

Wordt het u wat minder duidelijk nu? Dat is dan niet zo erg, als u wel denkt. Want uiteindelijk hebben woorden wel een eigen betekenis - dit besef ik - maar achter de woorden ligt toch weer een vorm van besef, een band, een harmonie, die door het woord zelf nooit kan worden weergegeven. Dus of u nu geheel beseft wat ik heb gezegd en mij precies kunt begrijpen, of slechts flauw aanvoelt wat ik tracht uit te drukken, is werkelijk niet zo belangrijk. Wij delen een sfeer, een soort kracht die meer betekent dan alle woorden tezamen. Dat is in je eigen leven ook vaak zo. Wanneer je op een gegeven ogenblik wordt geconfronteerd met lijden, met het enorme conflict tussen ik, kosmos en maatschappij, tot je de maatschappij uitspuwt, God vervloekt, en jezelf zou willen verdoen, is er in je iets wat zegt: En toch, juist nu kan ik niet opgeven. Ondanks alles ben ik een deel van het geheel, voel je dan. Redelijk is er geen reden meer je bezig te houden met het leven. Maar je voelt dat je niet kunt overwerpen zonder ook jezelf te verwerpen, dat je de kosmos niet kunt bezien als vijand, omdat je deel bent van dit geheel, in de materie zo goed als op andere niveaus.

Je kunt jezelf niet eens verdoemen zonder in die verdoeming voor jezelf ook het bestaan van licht, vreugde en hemel te aanvaarden, kunt je niet in het duister verbergen zonder te beseffen, dat er licht bestaat. Want het erkennen van een deel van een tegenstelling houdt in dat men ook de andere delen van deze tegenstelling voor zich tot waarheid maakt, niet alleen buiten jezelf als besef, maar ook in jezelf als waarde. Wanneer u zegt dat het licht is, moet u ook weten wat duister betekent. Wanneer u stelt dat het nu donker is, zo kunt u dit alleen door uw besef van het licht, dat bestaat. Anders heeft immers een dergelijke aanduiding geen zin? Hoe u dit ervaart is een andere kwestie. Ook een blinde zal soms verschil kunnen maken tussen licht en duister en toch ziet hij dezen niet. Hij voelt ze a.h.w. aan. Maar ook voor die blinde is er sprake van twee toestanden die hij van elkaar kan onderscheiden en die voor hem een tegenstelling vormen, ofschoon de ervaring zowel als de betekenis voor die blinde een andere kan zijn.

Ik tracht met dit beeld uit te drukken dat de wijze van ervaren minder belangrijk is, dan het beseffen van de tegenstelling. Wanneer ik een afgesloten deel van iets ken, weet ik dat het ook als onbegrensd zal kunnen bestaan. Hoe ik mijzelf ervaar is dan niet zo belangrijk, daar het besef van het bestaande voldoende is om mij mijn behoren tot het geheel duidelijk te maken. U bent dus altijd deel van het geheel. Of u dit nu aangenaam vindt of niet, protesteert daartegen of het als een vreugde ervaart: door uw besef van het geheel bent u daarvan zelf deel geworden, bewust en wel. Op het ogenblik dat u in uzelf of de wereld iets veroordeelt, stelt u tegenover dit verkeerde ook een norm van "goed". Dat is wel duidelijk. Zolang wij normen tegen elkaar afwegen en voortdurend worstelen om van de erkenning van de ene norm in ons tot een beleven van de andere norm in ons te komen, ontbreekt ons de aanvaarding van het geheel en de harmonie die daaruit voort kan vloeien. Wanneer ik iemand op aarde zie die probeert goed te worden en daarbij alle geldende normen steeds weer als bepalend beschouwt, maakt op mij in mijn wereld altijd weer de indruk van iemand, die het heen en weer heeft. Dergelijke mensen beweren een stukje te klimmen en dan weer terug te vallen. Het feit dat zij denken te klimmen geeft hen bevrediging, en het gevoel dat zij vallen betekent vaak weer een andere vorm van bevrediging, terwijl zij in geen van beiden geheel gelukkig kunnen zijn.

Wanneer je dit zo overziet, zou je willen zeggen, zoals ik nu doe: Lieve mensen, wanneer wij werkelijk de onbekende stilte in onszelf willen benaderen, dan moeten wij eerst eens ophouden met al dat klimmen en streven. Wij moeten niet meer van de ene zijde van het bestaan naar de andere zijde willen gaan. Wij zullen moeten beseffen dat er een geheel is, waarvan wij deel zijn. Wij mogen niet meer stellen dat er verschillende krachten zijn die ons op verschillende wijze beïnvloeden, maar moeten beseffen dat dit alles slechts onze erkenning van een en dezelfde kracht betreft, een kracht waarvan wij ook zelf deel zijn. Wij moeten ook niet meer redeneren dat hier de duivel staat en ginds God of omgekeerd. Wij moeten beseffen dat dit slechts begrenzingslijnen zijn volgens ons besef van het geheel, terwijl wij deel zijn van dit geheel en zelf altijd verbonden zijn met de scheppende kracht.

De stilte in jezelf ontstaat overigens pas wanneer wij de stormen hebben doorstaan die wij leven noemen. De storm is altijd weer het grote conflict dat voortkomt uit de erkenning van bestaande tegenstellingen en hun wisselwerking. Maar wanneer wij eenmaal de tegenstellingen aan ons voorbij laten gaan, volgt op het geweld van een zoeken naar uitdrukking de suizelende stilte, de stilte waarin je eigen wordt met de werkelijkheid.

Nog enkele citaten. Het eerste stamt uit de mond van een chinees uit de meest noordelijke provincie van dit land, een zekere Kim Luang (?). De man was een vechtmeester en een groot drinker. Onder invloed van deze beide werkzaamheden werd hij soms ook tot een zeer wijs dichter. Wat meer voorkomt dan u denkt, want wijsheid is vaak voor een mens het resultaat van een tijdelijk beleving, waarbij ook de wijsheid in die mens soms een zeer tijdelijk karakter heeft. Deze man stelde eens: In de strijd maak ik mijzelf duidelijk, waar ik faal. Maar wanneer de rust komt en zelfs de wijn mij niet meer kan verlokken, ben ik eerst werkelijk mijzelf en volledig.

Het is a.h.w. een omschrijving van een eindfase in de bewustwording. De mensen hebben in de loop der tijd naar een bereiken van die eindfase op de meest verschillende manieren gezocht.

Zij hebben getracht deze beleving te bereiken door strijd, door rituelen, in magische orgieën, muziek, drank, bloedoffers, seksualiteit enz. enz. Zoals men gezocht heeft naar diezelfde fase door afzondering tot een leven in algemene eenzaamheid, het gebruiken van verschillende meditatietechnieken enz. Velen zoeken, maar er zijn er altijd maar weer weinigen die deze bewuste beleving ook werkelijk vinden. Ik meen dat dit komt door het feit dat velen eerder verliefd zijn op de techniek die zij gebruiken - welke hen het gevoel geeft meerwaardig te zijn t.a.v. anderen - dan op hetgeen zij door het gebruiken van die techniek zeggen eens te willen bereiken. Deze man heeft echter duidelijk gesteld: na de strijd en de erkenning van eigen onvolkomenheden, na de roes en mijn gevoel dat ik toch heel wat ben, moet ik tot rust komen. Dan ben ik werkelijk mijzelf. Maar dan ben je ook stil. Dan ben je rustig. Wat voor sommige mensen ondenkbaar lijkt te zijn: alleen maar rusten en jezelf zijn en zo de kosmos zelf in je dragen.

Velen die een weg prediken, doen mij denken aan een buurvrouw die ik op aarde eens had. Zij was een heel goed mens, maar de ontmoeting met een medemens betekende voor haar steeds weer een ontaarden in veelwoordige omschrijvingen van de fouten van anderen. Wanneer zij eens een dag zweeg, vroegen wij ons altijd af: Zou zij het nog lang maken in deze wereld? Want het was onvoorstelbaar dat zij werkelijk een dag lang zonder kritiek op anderen zou kunnen leven. Zolang wij nog zo druk bezig zijn met het uitoefenen van kritiek op iedereen en alles, maken wij het zeker nog erg lang in de bekrompen beleven van een begrensd ik zonder werkelijke harmonie. Voor ons gevoel is er dan immers nog steeds een grote afstand tussen de werkelijkheid van onze wereld en datgene wat wij werkelijk zijn. Zelfs wanneer wij dat niet toegeven, beleven wij dit innerlijk toch. Op het ogenblik dat wij volledig rustig kunnen zijn, alles aanvaardende wat er bestaat - onszelf niet uitgesloten en ons niet afvragende hoe wij de zaken in moeten delen en begrijpen - kunnen wij werkelijk ook stil zijn.

Die stilte is, zoals men wel beweert, een vorm van harmonie. Maar uitgaande van de gebruikelijke interpretatie van dit woord meen ik dat zelfs dit niet geheel juist is. Het is niet meer een vorm van als persoonlijkheid een-zijn met iets anders, maar een vorm van een-zijn, waarin je beperkte uitdrukking mede een rol speelt in het geheel, zonder dat zij belangrijker is dan enige andere uitdrukking van het bestaande. Dat is de verborgen stilte die de mensen zelden leren kennen: de vreemde stilte waarin een mens herboren wordt tot een besef van het eeuwige, tot het eeuwige zelf.

Ik aarzel hier even, omdat dit in mijn oren ergens riekt naar een predicatie, zoiets van: Kinderen, denk niet meer, doe niet meer, besta alleen en de eeuwige zaligheid is je zeker. Maar dat bedoel ik toch werkelijk niet en wanneer iemand je dit ooit zou voorhouden, bedriegt hij je ook. Dus maak je er maar niet al te druk over. Ik wil alleen duidelijk maken: Wanneer uit het geheel van wat ik ben en doe het vermogen ontstaat details te vergeten en alleen nog de essentie van het zijn in te drinken, dan is er een kennen van een stilte, die ik de onbekende stilte heb genoemd. Ik kan deze toestand zelf niet omschrijven. Je kunt de onbekende stilte niet uitdrukken, want wanneer je haar uitdrukt, vernietig je haar. Zij is, wat dat betreft, als het innerlijk geheim van de scheppende naam die men in zich beseffen kan en gebruiken, maar die men nimmer uit kan spreken zonder haar ook al haar macht en betekenis te ontnemen. De stilte is iets, wat in ons is. De uiterlijkheden zijn misleidend. Je komt tot geheel verkeerde voorstellingen.

Ik heb mij op aarde wel eens voor willen stellen, hoe het met Mozes is gegaan, toen hij de wet ontving. Toen ik een kleine jongen was, leerde ik de bijbel kennen. Het was waarschijnlijk een soort kinderbijbel, maar er waren vele mooie platen in, dat weet ik nog zeker. Want op die platen zag je bv. Abraham met een mes naar Izaäk wijzen, terwijl op de achtergrond in de struiken een ram stond. Het was een dorenstruik. Van de struik zelf zag je niet veel, maar de dorens had de tekenaar op een voor mij griezelige wijze duidelijk getekend. Ik luisterde naar de verhalen bij de platen, maar vroeg mij daarbij steeds weer af: Hoe kan dat eigenlijk? Waarom was dat zo, hoe voelde de man dit? Later dacht ik: Vroeg God dit offer werkelijk, al is het maar om iemand op de proef te stellen? Zou hij werkelijk zo wreed zijn? Want naarmate ik ouder werd, kon ik mij een dergelijke eis steeds minder als passende bij God voorstellen. Een God die iemand zo op de proef moet stellen, weet schijnbaar niet wat hij aan zijn volgelingen heeft.

Maar is dat dan de werkelijke Schepper en God? Van Mozes waren er ook mooie platen. Op de eerste plaat die op de wet betrekking had, zag je het volk zijn tenten opslaan, terwijl Mozes, met een doek over het hoofd, maar gezicht en baard nog zichtbaar, aanstalten maakte de berg op te klauteren. Op de volgende plaat zag je Mozes boven zitten. Naast hem was een soort lichte vlek, waaruit een hand kwam die wijzende, kennelijk letters op steen deed ontstaan. Ergens in de verte onweerde het nog. Op de derde plaat zag je Mozes weer naar beneden komen. Hij droeg nu een doek voor het gezicht en op het hoofd een soort horens. Ik heb mij later wel eens afgevraagd, wie hem die opgezet had... Als kind zag ik daarin eerder fakkels. Ik vond Mozes een mooie man, maar begreep niet waarom hij met een dreigend gebaar de tafelen van de wet neer scheen te werpen. Het verhaal bevredigde mij niet. Ik vroeg mij af hoe die Mozes zich voelde op dat ogenblik. Hij kwam van God en wist dus volgens mij alles. Want ik dacht dat geen mens werkelijk bij God kon zijn zonder ook alles te weten.

Misschien was de man daarom wel zo nijdig toen de joden het gouden kalf aanbaden: doodgewoon omdat hij alles wist en het dom vond, wat zij deden. Later dacht ik er wat anders over en vroeg mij af, of door die toorn en het vernietigen van de door God zelf gegeven tafelen van de wet het licht niet van zijn gezicht had moeten verdwijnen. Je bent uiteindelijk deel van de totaliteit. Wanneer je voor Gods aangezicht treedt, één bent met het licht en de kracht van God - en desnoods ziet hoe letters in stenen tafelen werden gegrift - kun je je dan nog zo driftig maken over hetgeen de mensen doen? Dat dit gebeurt, dat de mensen dansen om het gouden kalf, is toch ook deel van de schepping, deel van Gods kracht en Gods werk? Het is deel van de schepping. Waarom zou je daar dan nijdig over worden? Volgens mij moet je de dingen dan zien in hun werkelijke verhouding. Mozes had volgens mij alleen maar moeten denken: arme mensen, zijn jullie nu nog niet verder gekomen met het begrip van de werkelijkheid? Kennelijk was Mozes meer ingenomen met de wet die hij had ontvangen dan met God. Anders zou hij de stilte met zich naar beneden gebracht hebben.

Als kind dacht ik al zo, zij het minder expliciet. Want ik was een driftkop. En wanneer ik iets kapot gooide, kreeg ik pijnlijk harde slagen op mijn zitvlak. Ik kon mij reeds toen niet voorstellen dat Mozes wel in woede dingen van God kapot mocht maken zonder dat daarop een straf zou volgen. Ik meende toen dat Mozes toch wel een bijzondere lieveling van God moest zijn, want anders had hij vast ook gekregen, wat voor mij de gebruikelijke straf was. Kinderlijk? Ja. Aan de andere kant was dit voor mij het begin van een persoonlijke confrontatie met de onbekende stilte.

U kunt dit mogelijk begrijpen. Wanneer je je niet eerst van alles gaat afvragen, reagerende op de verhalen die je hoort en denkende over je eigen leven, hoe kun je dan begrijpen wie en wat je zelf bent? Ik kan mij voorstellen dat iemand driftig wordt. Dat is menselijk. Maar ik kan mij niet voorstellen dat iemand driftig wordt en gelijktijdig één is met God. Ik kan mij voorstellen dat je lawaai maakt en weet dat dit soms erg gezellig kan zijn. U kent die gebruiken mogelijk niet meer, maar wij hielden vroeger wel eens na een bruiloft een ketelconcert. Dat was voor de bruidslieden minder aangenaam, maar voor onszelf was het laweit in de nacht toch een verrukking. De meesten van ons deden dan ook meer mee vanwege het lawaai dat wij mochten maken, dan uit afschuw over de zonden van bruid en bruidegom.

Ik kan dus wel degelijk begrijpen, wat alles deel kan zijn van een menselijk bestaan en heb heel wat daarvan ook zelf doorgemaakt. Maar ik heb ook begrepen dat al die dingen alleen maar een buitenkant zijn, de korst waar je doorheen moet komen om iets van de werkelijkheid te kunnen zien. Later heb ik moeten ervaren dat er, zodra je in die werkelijkheid komt, geen woorden meer zijn, geen begrippen meer bestaan, maar alleen maar kracht is en een gevoel van verbondenheid dat niet nader kan worden uitgedrukt.

Indien Mozes dat ervaren heeft en terugging en zich zo ontzettend boos kon maken, moet hij gefaald hebben. Dit maakt het voor mij zo begrijpelijk dat hij het beloofde land niet kon betreden. Wat vreemd moge klinken, maar voor mij waar is. Want op het ogenblik dat wij die stilte in onszelf vinden, de ontmoeting met de totaliteit hebben, kunnen wij niet meer vijandig staan tegenover wat dan ook in de schepping.

Worden wij toch weer eenzijdig betrokken in enkele facetten van het geheel, dan zullen wij de verwezenlijking niet meer kunnen zien van eenheid, harmonie. En dat was naar ik dacht toch wel Mozes' droom en beleving, toen hij de berg op ging en later ook, toen hij zijn mensen bracht naar het land Kanaän. De droom is niet genoeg. Wij moeten deel blijven van de onbekende stilte diep in ons wezen om die harmonie te kunnen handhaven en uiteindelijk te kunnen betreden zonder enige belemmering. Maar dat zijn beelden uit mijn kinderjaren, gevolgd door enkele gedachten. Laat ons liever eens zien, hoe het met u staat.

De onbekende stilte kan ik u niet beschrijven. Maar hoe staat het bij u innerlijk? Vraag u eens af wat uw innerlijke conflicten bv. zijn. Waarom bent u zo verveeld met de dingen? Waarom loopt u alleen voor sommige dingen warm en laat de rest u koud? Wat is er eigenlijk? Wat beweegt u? Is het een soort chauvinisme, een jezelf doorzetten ten koste van alles, wat u nastreeft? Of zoekt u eigenlijk meer werktuig te zijn? Ook dit komt bij vele mensen voor. Probeer je een taak te vervullen, maar wacht je wel tot iemand je die nadrukkelijk opdraagt? Wie instrument wil zijn is vaak bang voor een eigen aansprakelijkheid. Zeg nu niet dat dit niet waar is. Want een mens die zich als instrument ziet, wijst een eigen verantwoordelijkheid meestal af. Bent u het instrument van hogere krachten of van God? Hoe weet u dit? Gaat het er u niet om te kunnen zeggen dat u meer bent dan anderen, zodat de anderen bij u moeten komen. U zult dan wel de boodschap aan de geest, aan God e.d. doorgeven en zien of er iets aan te doen is. Meent u dat u meer bent? Ik houd daar niet zo van. Daarom ben ik ook altijd erg achterdochtig geweest tegenover profeten. Niet altijd geheel terecht overigens, want ik heb er later verschillenden van ontmoet en er waren werkelijk eerlijke en geschikte lui bij.

Maar wanneer iemand komt en beweert dat hij de stem van God is, zodat niemand meer recht heeft zelf na te denken of te spreken, daar alleen gehoorzaamheid op zijn plaats is, zo voel ik: Die jongen spreekt alleen over en voor zichzelf, wat hij zich ook verbeelden mag. Ik ben de stem van God, ik breng u Gods bevelen. Nou, de nadruk ligt steeds weer op IK en niet op God. Wanneer je één bent met de werkelijkheid, met God, dan zeg je niet meer: ik ben dit of dat. Dan doe je, maak je duidelijk dat je geen instrument bent, maar gewoon een functie van het geheel. Wanneer je een dergelijke functionaliteit bereikt hebt, denk je ook niet meer aan jezelf, vraag je je niet meer af hoe je dit of dat zou kunnen bereiken. Dan doe je eenvoudig volgens de waarden van het geheel, waar je deel van bent.

Het is wonderlijk: Wanneer wij doordringen tot in de onbekende stilte is het niet meer nodig te overwegen, te beredeneren. Dan 'zijn' wij. Dit 'zijn' drukt zich dan uit op vele wijzen en daaraan kunnen wij niet ontkomen. Maar belangrijk is dit niet. Omdat het niet meer gaat om wat het 'ik' denkt of beseft. Dan is er alleen nog maar de grote werkelijkheid, die in en rond je bestaat en die ook door jou manifest wordt. Je bent nog steeds jezelf, volbrengt nog steeds je eigen aandeel in het geheel, maar nu zonder de verklaringen en vermommingen van het ware 'ik', of de werkelijkheid van eigen daden die zovele andere schepselen daarvoor nog steeds zoeken te vinden.

Vraag: Is het zo dat je wanneer je zegt "ik" je een afscheiding maakt?

Antwoord: Juist. Het begrip van eigen 'ik' is vaak het prikkeldraad, dat wij stellen tussen de genade Gods en het afgeperkte deel van de werkelijkheid dat wij ego noemen. Het is de projectie van afgescheidenheid. Dat probeerde ik u duidelijk te maken...

Vraag: Maar Jezus heeft toch gezegd: Ik ben de Weg enz.?

Antwoord: Dat heeft hij inderdaad gezegd. Maar sprak hij toen als Jezus? Dat hebben de mensen er mogelijk van gemaakt. Maar heeft die Jezus ook niet meerdere malen gesteld: Niet ik ben het die tot u spreekt, maar het is de Vader die tot u spreekt door mij?

Zo spreken andere mensen ook. Wanneer zij spreken zijn zij het zelf niet die spreken, maar zijn zij het instrument. Touché. Het verschil tussen hen en Jezus is dat Jezus nooit voorgaf meer te zijn dan anderen, terwijl degenen die beweren als instrument uit de naam van God of Jezus' naam te spreken, gelijktijdig daaraan gezag voor zich ontlenen en stellen: Ik ben meer dan jij, want jij bent maar een gewoon mens en ik ben het instrument.

In dit laatste geval is het 'ik' geen aanduiding van een uiting zonder meer, maar treedt het op als een soort omheining. Het is volgens mij de nadruk op eigen uitzonderlijkheid, de pretentie van meerwaardigheid en gezag - ook indien men voorgeeft in alle nederigheid door dit gezag te dienen - waardoor de waarde en betekenis van het instrumentzijn verdwijnt.

In mensen oren klinkt dit waarschijnlijk vreemd. Maar Jezus liet de mensen vrij, liet hen hun eigen waardigheid. Indien iemand komt en mij vertelt: Ik breng u de blijde boodschap, sprekende uit Gods naam, volg mij of wees verdoemd, dan deugt er voor mij iets niet. Zie ik dat zo een instrument iemand bekeert en zich op de borst klopt, zeggende: Zo, dat heb ik weer eens prima gedaan... Zo wijs ik zo iemand al meteen af. Met deze zelfverheffing van anderen heb ik niets te maken. Het is niet: je bent iets of je bent niets, je bent heilig of overgeleverd aan de hel. Je hoeft geen rationalisaties te vinden voor het gebeuren. Je hoeft je eigen belangrijkheid niet aan het gebeuren te ontleen. Je 'zijn' als deel van de totaliteit is de enige werkelijke belangrijkheid die je kunt bezitten, maar dan niet als ik, maar als deel van het geheel alleen.

Reactie: In psalm 42 staat: Wees stil en weet dat ik God ben.

Antwoord: Volgens mij is God de enige die terecht "Ik" kan zeggen omdat hij het bewustzijn is, dat alles omvat en zo het geheel weergeeft.

Maar voor ons is de term 'ik' in wezen een begrenzing. Bovendien is ons ik-besef vaak een farce, een komedie die wij ook onszelf voorspelen, een waandenkbeeld dat wij hanteren om te ontkomen aan een werkelijkheid en datgene wat wij vrezen, daarin wezenlijk te zijn.

Reactie: Maar Jezus sprak toch dikwijls over ik.

Antwoord: Dat doet eenieder. Maar let eens op de wijze waarop dit woord gebruikt wordt wanneer Jezus officieel spreekt. Dan duidt het niet meer zijn eigen wezen aan, maar is kennelijk de omschrijving van een macht die werkzaam is. Het 'ik' drukt niet de persoon Jezus uit, maar een macht. Denk aan de man op het bed: Neem uw bed op en wandel. Dit "ik zeg U" duidt volgens mij op meer dan de mens Jezus. Volgens mij is het een weergave in menselijke termen van de macht in Jezus, de totaliteit, waardoor ook in een andere mens, een ander deel van het geheel, een harmonie hersteld kan worden.

Maar dit alles is en blijft voor ons een vraag die duidelijk maakt, dat wij het geheel nog niet beleven. Anders zou de vraag niet meer noodzakelijk zijn. Wij moeten geen vragen stellen, niet afzonderlijk willen beschouwen, maar bestaan, leven als deel van het geheel. Hoe wij bestaan is dan ook niet belangrijk, zolang wij in het bestaan niet tegenstellingen afwegen, maar eerder proberen in eigen omstandigheid en vorm één te zijn met al het erkende. De stilte ontstaat eerst wanneer oordeel en veroordeling wegvallen en de mens overblijft als deel van het geheel, wetende dat als een daad of oordeel noodzakelijk is, deze zal voortvloeien uit de totaliteit, terwijl hem als beperkt wezen alle mogelijkheid tot oordelen en beoordelen ontbreekt, daar hij slechts deel is van het geheel en niet dat geheel kan beseffen binnen de beperkingen, waarin hij zijn huidig en zeer persoonlijk ervaren bestaan beleeft.

Reactie: Zo gij deze dingen weet, zalig zijt gij, zo gij ze doet.

Antwoord: Inderdaad. Voor een mens met beperkt bewustzijn geldt dit. Wanneer je iets beseft, moet je er ook naar leven. Maar impliceert dit niet gelijktijdig dat het dus niet nodig is om over wenselijkheden e.d. te praten? Je moet beseffen en uit dit beseffen dient onmiddellijk het waarmaken van het besepte voort te vloeien. Alleen op deze wijze kom je tot de beleving van het geheel. Dat is het nu, wat ik probeer hier duidelijk te maken. Ik wil u duidelijk maken dat de onbekende stilte werkelijkheid is, niet een sprookje, niet een uitspraak van profeten uit een verleden, maar de huidige werkelijkheid, de eenheid met de totaliteit.

Reactie: Maar dan ben je jezelf kwijt.

Antwoord: De Engelsen hebben hier een passende uitdrukking: good riddance. Want dat wat wij denken is gemeenlijk maar erg onbelangrijk.

Je leeft een heel leven op aarde en meent dat je heel wat bent. Dan sterf je. En wat ontdek je? Hoe het beetje werkelijkheid en bewustzijn dat je was, voortdurend begraven werd onder allerhande illusies, vooropgezette meningen e.d., die na de dood juist weer zinloos blijken te zijn. Dit betekent niet, dat je voor niets hebt geleefd. Ik wil alleen duidelijk maken dat een geest die zijn stoffelijk leven nagaat, eigenlijk veel overeenkomst vertoont met iemand die goud aan het pannen is. U weet wel hoe dat gaat. Je gooit de materie in een schaal, gooit er water bij en blijft maar rond spoelen, elke maal een scheutje over de rand spoelende. Het weinige in het geheel dat waarde heeft, het zwaardere goud blijft dan in de pan liggen. Maar wanneer je een gehele pan hebt gewassen en je hebt geluk gehad, dan blijven er maar enkele speldeknopgrote flintertjes goud over. Soms heb je iets meer, maar dat kun je tevoren niet weten.

Zo is voor een geest zijn menselijke leven. Het grootste deel ervan lijkt geestelijk waardeloos en overbodig te zijn. Toch blijkt bij nadere beschouwing al dit overbodige noodzakelijk te zijn, omdat wij alleen door het verwerken daarvan het kleine beetje goud kunnen vinden, wat voor ons belangrijk is als licht en besef van eenheid. Daardoor zullen wij dan iets meer verliezen van hetgeen je nu nog persoonlijkheid noemt.

Ik herhaal nog iets wat ik reeds eerder naar voren bracht: Datgene wat de mens zijn persoonlijkheid noemt, is veelal niet meer dan een illusie omtrent zichzelf, die hij opbouwt om zo te ontkomen aan de werkelijkheid, die hij vreest en niet te behoeven beseffen wat hij vreest in die werkelijkheid te zijn. Overigens beweer ik niet dat dit voor u allen zo is. Of dit voor u werkelijk van toepassing is mag u voor mij, zelf wel uitmaken wanneer u wilt. Alleen: blijf dan zo eerlijk tegenover jezelf als je maar kunt. Bent u werkelijk erg wijs, dan maakt u zich daarover niet bepaald druk. U zult dan eerder trachten zo weinig mogelijk in tegenstellingen te leven en te denken, maar uit het geheel van uw mogelijkheden en belevingen te 'zijn'. Ik besta uit het geheel en het geheel draagt mij, vormt mij, bepaalt mijn functie en werking. Het is dus niet belangrijk dat ik dezen zelf beoordeel. Slechts het feit dat ik dit alles met mijn leven en wezen voortdurend waarmaak, is van belang. Dit verklaart mij alles wat voor mij onvermijdelijk is en doet mij alles aanvaarden wat als een onontkoombare noodzaak in mijn bestaan steeds terugkeert. Deze benadering lijkt mij de meest juiste te zijn.

Waarmee ik dacht enkele dingen gezegd te hebben die werkelijk van geestelijk belang kunnen zijn.

Reactie: Men vertelde mij dat bij juiste vertaling van de 10 geboden er niet staat: gij zult of gij zult niet, maar gij zijt in staat tot of zijt niet in staat tot. Dat klinkt veel minder dwingend.

Antwoord: Indien degene die u voorlichtte dit zo zag, lijkt mij dat hij de zaak toch niet geheel juist heeft begrepen. Deze wet was een noodzaak om te komen tot het vormen van een werkelijk volk uit de toch wel wat heterogene verzameling van stammen, zwervers, herders, kooplieden, ex-slaven, die tezamen tot aan de verkonding van de wet, Israël vormden. Een dergelijke wet, ongeacht de vertaling, gaat altijd uit van gebod en verbod. Zolang u spreekt van de wet is dus de enig juiste vertaling: Gij zult of gij zult niet.

Een andere vraag is het, of deze geboden in de nu bekende vorm goddelijke geboden zijn. Er wordt immers verteld dat Mozes de eerste tafelen met de goddelijke geboden verbrijzelde in zijn toorn en later met een tweede stel op andere steen gegrift nogmaals van de berg afdaalde. Volgens mij zijn de 10 geboden geen goddelijk en kosmisch gebonden in hun bekende vorm. Maar het zijn wel wetten en geloofsomschrijvingen die volgens mij pasten in een bepaalde tijd en op mij de indruk maken uit een bepaalde ideële of politieke noodzaak geboren te zijn. In welk geval zij in deze vorm ten hoogste kunnen gelden voor een beperkt en nauw omschreven deel van de mensheid. Maar ieder moet hierover zijn eigen idee vormen.

Reactie: Maar de 10 geboden zijn eigenlijk heel praktische wetten.

Antwoord: Niet allen. Denk eens aan het gebod, dat u niets mag begeren van hetgeen uw naaste toebehoort, noch diens bezit, noch diens huisvrouw enz. enz.

Wanneer je werkelijk niets zou begeren van hetgeen een ander toebehoort, dan zouden jullie, lieve mensen, de handel wel op kunnen heffen.

Reactie: En geen inflatie.

Antwoord: Inflatie is volgens mij juist weer iets wat voortkomt uit het idealiseren van een groep, die de gemeenschap wil regeren en zo meer geld geeft voor steeds minder om steeds meer voor zich op te kunnen eisen. Maar daarover is verschil van mening wel mogelijk.

Vraag: Ramakrishna zei, dat alles God was. Had hij gelijk?

Antwoord: Niet geheel. Overigens luidt de werkelijke formulering van zijn stelling: Alles is deel van God, daar niets bestaat zonder Diens Wezen en niets bestaat zonder zijn Kracht, zodat alles slechts de uitdrukking is van de Macht, die in de Schepper zelf gelegen is. Dus: alles is deel van God. Zo wordt duidelijk, wat wij zijn. Wij zijn ik, slachtoffer van de omstandigheden, omdat wij ik willen zijn en blijven. Maar daarnaast blijven wij altijd deel van het geheel. Hoe hard wij ook ik roepen, dit deel zijn van het geheel kunnen wij daarmee niet veranderen. Wij kunnen slechts onze beleving van dit deel zijn van alles, hierdoor opschuiven.

Reactie: Wist jij, dat jij goden waart?

Antwoord: Zo jij goden zijt, hoe beklag ik hen die in de wereld der goden leven. Laat mij mens zijn en in mijn besef van de kracht, waaruit jij goden leeft, de kracht vinden tot vervulling van mijn menselijk bestaan. Dat is een aansluitend citaat, behorende tot dezelfde leringen. Wat overigens bij alle leringen zo schijnt te zijn: Wanneer je een stukje uit het geheel licht, vind je onmiddellijk een ander stukje, dat diametraal tegenover het eerste schijnt te staan. Overigens zijn beide aanhalingen genomen uit een brahmaans geschrift, dat vrij vertaald heet: debatten der wijzen over de inhoud van de oude schrifturen - wat alle Sutra's omvat, Bhagavad Ghita enz. Hierin komt ook de vraag: weet jij dat jij goden zijt voor het eerst voor. Te placenten is dit rond 400 v. Chr.

Zo is de mens nu eenmaal: Hij wil alles weten. Hij meent overigens altijd weer vragen te mogen stellen, waarop hij het antwoord meent te weten. Er was eens een vrouw die van haar eigen schoonheid overtuigd was. Toch vroeg zij eenieder: Ben ik waarlijk schoon? Allen antwoorden gemeenlijk tot haar genoegen. Toen iemand haar vraag echter beantwoordde: er zijn er wel schoner dan jij, werd zij toornig en riep uit: je liegt. Vergeet dit niet: Wij willen over onszelf altijd weer het mooie horen, dat wij reeds menen te kennen en zo onze belangrijkheid en schoonheid steeds weer door anderen bevestigd horen. Toch zijn er altijd andere benaderingen mogelijk en zal de mens nooit een werkelijk algemeen geldende beoordeling kunnen geven, omdat hij de relaties niet geheel kent. Daarom vooral moge gelden: weest tevreden te zijn, wat je bent, maar besef dit 'zijn' als deel van het geheel.

Dat is dan ook mijn raad aan u. Ik eindig hiermede mijn betoog.

Mogelijk heb ik u enig denkbeeld kunnen geven omtrent de aard van die onbekende stilte, die toch in u leeft en die voor u wel eens het belangrijkste van alle belevingen in uw gehele bestaan zou kunnen zijn. Ben ik daarin niet geheel geslaagd, zo hoop ik u toch enkele denkbeelden gegeven te hebben, waardoor u wat milder zult zijn tegenover anderen en minder eenzijdig zult zijn in uw denken en redeneren. Zou ik alleen dit bereikt hebben, dan heb ik mogelijk daarmee iets uitgedrukt wat mede voor mij deel is van de totaliteit en de waarheid daarvan, zoals ik die nog kan uitdrukken, ofschoon dit altijd slechts een klein deel zal zijn van hetgeen ik daarvan werkelijk beleef.

Goedenavond.

(Bekort)

ESOTERIE

Goedenavond.

Na een wat zwaar eerste deel mag het tweede wel wat lichter van aard worden. Daarom zou ik, na de vele hemelpoortverhalen, die u te horen hebt gekregen, ook de andere zijde eens willen laten zien.

Nu is er verschil: aan de poort van de hemel komen alleen overledenen, maar aan de hellepoort komen nogal wat op aarde levende mensen om raad. Zo kwam er een die klaagde en tegen de duivel zei: ik heb niets en toch wil ik eieren, kippen, melk, koeien. Maar als ik die dingen steel, ga ik de bak in, dus ik weet niet hoe... De duivel sprak onmiddellijk: wil je dit alles, geloof mij vrij, men looft je zelfs, indien je meteen steelt een hele boerderij.

Een ander vroeg: Satan luister. Ik heb een vijand die ik zou willen doden, maar dan word ik veroordeeld, kom voor de dood te staan. Het is niet toegelaten anderen te verslaan. O, sprak de duivel, met zoiets zit je toch niet onthand: beschuldig je vijand eerst en dood hem dan als vijand van het vaderland.

Een andere man sprak: ik zou graag royaler willen leven, maar ik verdien niet veel, niemand wil mij iets geven. De duivel zei: gebruik toch je verstand. Leef voortaan van je schulden, zoals het vaderland.

Waaruit u ziet, dat voor alles wel een oplossing te vinden is, wanneer je het maar zo draait dat je de zwakheden van mensheid en wereld daarbij betreft. Tevens zal het u duidelijk zijn dat men in de wat duisterder sferen en zielen nogal met draaijerijen van deze aard van doen heeft. Dat de duivel - zo hij bestaat - zich vooral met dergelijke verdraaiingen bezighoudt, behoeft men hem niet euvel te duiden. Want de mensen vragen er eenvoudig om en zo er geen duivel zou zijn, zouden zij dergelijke zaken ongetwijfeld ook zonder helse hulp ontdekken en gebruiken. Bijna elke mens wil graag een reden hebben om iets te doen, wat hij graag wil, maar meent het niet te mogen doen. Hij zal het toch wel doen, mits het maar niet uitkomt dat hij het gedaan heeft. Want de grootste zonde van de wereld is niet doen wat verboden is, maar je daarbij laten betrappen. Zo zoekt men een verklaring voor hetgeen men toch wil doen, die zo klinkt, dat niemand de moed heeft je daarvoor nog te veroordelen.

In naam van de gemeenschap wordt de gehele gemeenschap tegen haar wil zwaar belast en geplaagd, ja, wordt de gemeenschap zwaar gefleest. Omdat men in gemeenschappelijkheid zo gaarne wil geloven, kunnen anderen u beroven. Zij, die alleen van woningbouw wilden horen, worden in gemeenschapsnaam afgescheept met wegen en kantoren. Zij die zoeken naar duidelijkheid en eenvoud van bestuur, komen voor de ambtenarij, die meent: het is te onveilig en te duur. Zou men recht duidelijk zijn, zo laat ons de onduidelijkheid, dan krijgt u, als u maar betaalt, van ons een goede tijd.

Hoeveel mensen doen niet even dwaas en handig tegelijk? Er was een mens die sprak: Ik wil geen geld, ik moet geen geld. Ik wil geen geld betalen, maar leven zo ik kan. Ik ben mijzelf en niet mijn geld. Om dit tot werkelijkheid te maken, betaalt u dus voor mij, al is het maar om de eerbaarheid van mijn idealen. Toen die man naar de duivel ging, wat iedereen hem gunde, kreeg hij toch een goede raad: Betaal nooit meer met geld, maar zeg dat je betalen laat. Al heb je nog nooit iets verdiend, met beloften maak je snel een vriend.

Wat vreemde voorbeelden lijken te zijn, maar toch heel wat dicht bij de werkelijkheid ligt, dan aangenaam is. De mensen zijn wat dit betreft nu eenmaal onlogisch. Zo hoorde ik eens een spreker beweren: Voor onze gezondheid en het milieu is het werkelijk noodzakelijk dat men meer gebruik gaat maken van het openbaar vervoer en als het even kan moeten wij allemaal op de fiets gaan. Heus, dat maakt veel verschil mensen. Doe er wat aan. Daarna verliet de spreker de zaal en stapte in zijn auto om zich huiswaarts te begeven. Wat toch wel krankzinnig is.

Je vraagt je af, waarom bij de mensen denkbeelden en daden zo strijdig plegen te zijn. Het antwoord zal wel moeten luiden dat een mens altijd wel weet wat goed is voor een ander, maar voor zichzelf houdt hij het toch liever bij iets wat gemakkelijk is.

Trap ik u op de tenen? Neen toch? Het is op het ogenblik mode om links en progressief te zijn - ofschoon je niet weet, wat links is. Want wanneer je ziet wat zich tegenwoordig rechts pleegt te noemen... In mijn tijd zou dit al uiterst links en revolutionair geweest zijn. Waaruit je de conclusie zou kunnen trekken, dat veel wat zich links pleegt te noemen in wezen zeer rechts is. Zodat datgene, wat zich op het ogenblik progressief noemt, in wezen zover vooruitloopt op de opkomende golven van nostalgie, dat het eerder middeleeuws genoemd mag worden. Neem je de kern van alle zaken bijeen, dan blijkt dat de mensen in feite geen behoefte hebben aan het bedreigen van anderen, of het waar maken van idealen. Zij willen in feite allemaal alleen maar gelukkig zijn.

Er is trouwens een liedje geweest, dat begon: "ik wil gelukkig zijn ..." Dat lijkt mij het ware volkslied voor alle mensen. Al het andere is om deze behoefte heen gegroepeerd. Alleen vragen de mensen zich te weinig af, wat geluk is en vragen zij zich ook te weinig af: Hoe word ik door eigen werken en leven gelukkig? De mens wil graag gelukkig zijn, maar zonder moeite of eigen inspanningen. Daarom gaat de mens in zijn ontevredenheid ook steeds weer bij de duivel te biecht, in plaats van zelf eens een stap in de goede richting te zetten. De vanzelfsprekendheid, waarmee sommige mensen raad inwinnen bij anderen om hun eigen denkbeelden van geluk waar te kunnen maken, is vaak ontstellend. Wist u bv. dat Nixon bij de dienst voor belastingen raad heeft in doen winnen, hoe hij het beste de belastingen ontduiken kon? Maar hoe dan ook, de mensen willen gelukkig zijn en het ellendige voor hen is veelal dat zij geen idee hebben van hetgeen geluk voor hen feitelijk is.

Wanneer je de duivel om geluk zou vragen, zou hij u waarschijnlijk beloven dat u voorlopig zou winnen in het spel. En daarmee zou u steeds meer eisen gaan stellen en steeds meer voor niets willen hebben, zodat u al snel in uw ongeluk zou lopen. Wat sommige mensen geluk noemen, heeft met werkelijk geluk niets te maken. Wat sommige mensen recht noemen, is trouwens ook niet bepaald recht en wat men vrijheid noemt, is in feite vaak alleen maar een andere vorm van slavernij. Geluk is volgens mij voor een mens: weten dat het toch zo slecht nog niet loopt in de wereld en dat er altijd nog wel mensen zijn die de moeite waard blijken, terwijl je altijd zelf nog wel iets kunt doen waardoor je anderen gelukkiger of beter maakt, zodat je je daarin kunt verheugen. Dat is geluk volgens mij. Maar wat is dan recht? Volgens mij doodgewoon, dat je niemand ontnemt of misgunt, wat je voor jezelf als recht meent op te kunnen eisen.

Nu wij toch die kant uitgaan: Wat is dan echte orde? Orde is voor de meeste mensen een regel die je aan anderen op een zodanige wijze oplegt, dat zij kans zien de regel soms te ontduiken, zonder dat het teveel opvalt. Maar werkelijke orde is volgens mij niets anders dan de uiting van een wijze van leven, waarin eenieder rekening houdt met zijn eigen beperkingen en anderen verder zoveel mogelijk vrij weet te laten, zodat men tezamen in vrede kan leven. Volgens mij komt orde niet voort uit macht of regels, maar uit een beetje zelfbeheersing bij eenieder plus respect voor het bestaan van anderen. Wanneer je de wereld beziet, zo valt op, dat alle mensen gelukkiger zouden kunnen zijn en het daardoor ook veel beter zouden kunnen hebben, wanneer zij maar niet zoveel zouden spreken over rechten en verplichtingen, maar eenieder de kans zouden gunnen in vrijheid zijn eigen weg te volgen.

Om een voorbeeld te geven: Er worden wegen gebouwd. Goed, maar waarom? Vaak omdat men zegt, dat het voor de weggebruikers beter is, terwijl in feite vooral de wegenbouw er voordeel van heeft. Zijn de wegen er eenmaal, dan blijkt dat het voor de weggebruikers hierdoor op andere punten slechter wordt, zodat er voor de wegenbouw hier ook weer iets te verdienen valt. Zo is de wegenbouw in feite een soort particuliere openbare dienst, die door relaties zijn diensten gebruikt om de openbaarheid dienstbaar te maken aan zichzelf. U hebt er ervaring van? Verwonder u niet. Zoals des mensen tewerk gaan, gaat in feite eenieder te werk, wanneer hij de kans ziet. Het verschil is dat deze mensen kans zien de zaak op een wat grotere schaal te bedrijven.

Respect voor anderen is niet alleen een kwestie van eigen belangen, die grote verdiensten mogelijk maken. Er zijn ook mensen die anderen plagen door voortdurend een auto of fiets bij de mensen voor de ramen te plaatsen, alleen maar omdat dit voor hen wat gemakkelijker of goedkoper is. Er zijn mensen die anderen wegdringen, omdat zij nu eenmaal graag willen zitten in de tram en er geen rekening meer mee willen houden dat anderen langer hebben gewacht of een zitplaats evenzeer op prijs zouden stellen. Er zijn mensen die belastingen ontduiken, gevonden voorwerpen houden, kortom, de gehele maatschappij is vol van mensen die alles alleen naar zich toe willen halen. De man, die zijn auto zó parkeert dat een ander geen kans meer heeft om zijn wagen kwijt te raken, alleen omdat hij dan zo dadelijk gemakkelijker weg kan rijden, redeneert precies zoals de wegenbouwers en anderen: Ik moet allereerst voor mijn eigen belangen zorgen. En hij houdt zich voor, dat dit voor het verdere verkeer veiliger is, zodat hij zijn zelfzucht aan zich nog voor weet te stellen als een dienst aan de gemeenschap.

Uiterlijkheden blijken voor veel mensen vooral van belang te zijn, wanneer zij het gevoel hebben daardoor er zelf beter af te komen of meer aanzien te genieten. Neem nu maar eens de toespraken die wij zo vaak en in zo vele landen houden. Wanneer die moeilijk te begrijpen zijn, zullen de mensen die er hoogstens iets van begrijpen, het mooi vinden, alleen om zo duidelijk te kunnen maken aan anderen, dat zij toch veel intelligenter zijn dan anderen. Dwaasheid. Zeker. Maar wat moet je nu geestelijk met dit soort dingen aan? Volgens mij liggen de zaken zo: Je kunt alle dingen negatief benaderen. Wanneer je je negativisme dan op een positief schijnende wijze weet te omschrijven, kun je je belangen en inzichten bij vele anderen doorzetten. Maar innerlijk besef je, dat dit niet geheel juist is, zodat je innerlijk verdeeld en disharmonisch zult worden door deze benadering van het leven, ook al schijnt het tijdelijk een aantal voordelen in te houden en zo te handelen en te denken.

Het is goed dit te beseffen. Benader alles positief maar wel nuchter. Wanneer iemand de gemeenteraadsverkiezingen ingaat met de leuze dat er iets aan de bestratingen moet worden gedaan, moet je ook eens gaan kijken aan wat voor een soort weg hij zelf woont. Dan weet je waarschijnlijk meteen, welke weg werkelijk verbeterd zal worden. Maar besef ook dat de man dan tenminste iets van zijn beloften eerlijk meent. En wanneer iemand nadrukkelijk pleit voor een versnelde modernisering en opbouw van een stad, lijkt het mij wijs eens te zien, of hij belangen heeft in een bouwbedrijf of familie heeft die daarin werkzaam is. Want in dat geval weet je meestal zelfs, wat er later gebouwd zal worden, wanneer de man zijn wil door weet te zetten.

Maar blijf in uw benadering verder zo positief mogelijk is. Wanneer er iets mislukt, terwijl u meent dat men eerlijk zijn best heeft gedaan, veroordeel die ander dan niet, maar help hem om het nog eens te proberen. Doet u zelf iets, wat misgaat, geef de schuld niet aan een ander, maar maak er het beste van en probeer het zo mogelijk nog eens. In alle gebeuren, in alle mensen, in alle krachten, is het licht aanwezig. Wat wij moeten proberen is dit licht en de krachten daarvan te beseffen. Dat betekent, dat wij zo positief mogelijk moeten leven. Sommige mensen denken kennelijk dat positief leven begint met het vooral eten van onbespoten worteltjes en zo. Wat wel een zeer persoonlijke kwestie is. Want indien het werkelijk de bedoeling was van de schepper dat alle mensen vooral onbespoten worteltjes zouden eten, zouden mensen meer op konijnen gelijken. Voor jezelf mag je zo leven, mits je niet meent dat dit voor eenieder gelijkelijk belangrijk zal zijn. Maar werkelijk positief leven betekent vooral, steeds weer zoeken naar het goede in alle dingen.

Beleef steeds weer de meest positieve zijde van alle gebeuren, zoek ernaar, wanneer je die niet opeens kunt vinden. Zoek naar blijheid en harmonie in alle dingen. Dit is geestelijk het meest belangrijke, wat denkbaar is. Want uit harmonie groeit bewustwording en uit bewustwording groeit beheersing.

Wanneer je de duivel aan het woord wilt laten, zo zal deze steeds disharmonie prediken of wegen tonen die tot disharmonie voeren. Mogelijk bestaat de duivel niet echt. Maar dan geldt nog steeds: negativisme baart disharmonie, disharmonie baart ongeluk en benadeelt de mogelijkheid tot bewustwording.

Maak u ook geen zorgen voor morgen. Stel eenvoudig: de eeuwigheid begint voor mij vandaag. Ik heb geen haast en kan alles nu zo goed mogelijk doen, omdat ik altijd tijd zal hebben voor alle belevingen die voor mijn geluk en bewustwording noodzakelijk zijn. Besef dat haast en zelfzucht voordelen schijnen te hebben, maar dat dezen hoogsten in bezit of eer kunnen worden uitgedrukt, maar nooit in innerlijke vrijheid. Leef daarom positief, gun uzelf de tijd voor alles. Want de waarheid is en blijft voor eenieder die bewustzijn nastreeft: De eeuwigheid begint vandaag.

Goedenavond.

(Bekort)

d.d. 14 juni 1974